

הסמכות הטריבונית (לטינית: tribunicia potestas) הינה מכלול הסמכויות והזכויות הנתונות בידי ה[[טריבון]] של הפלבס.

מכלול סמכויות זו צמח ברומא הרפובליקנית על רקע המאבק בין הפטריקים והפלבאים, כאמצעי של הפלבאים להגן על עצמם מפני שרירות הכוח של השלטון הפטריקי. בתקופת [[טיבריוס גרקוס|האחים הגרקכים]] השתנה האופן בו מומשה הסמכות הטריבונית, והיא הפכה למקור כח רב עצמה, שהפר את האיזון הפוליטי המסורתי. עם נפילת משטר הרפובליקה וכחלק מהתהוות משטר הפרינקיפאט החדש, הפריד [[אוגוסטוס]] את סמכויות המשרה מן ה[[טריבון|משרה]] עצמה ואחז בהן לכל חייו. הסמכות הטריבונית היתה אבן פינה במסגרת שלטונו של אוגוסטוס, אותה הנחיל לקיסרים שבאו אחריו.

=תוכן=

==מקור השם==

את המונח Tribunicia Potestas משייכים לשורשים Tribune ו-Potesta מלטינית קלאסית. ה-Tribune הוא כנראה מנהיג השבט [מלטינית - Tribus] או ראש ליחידת חלוקה חברתית על בסיס קשרי דם או שטח מחיה משותף. לדעת שצמן, לפי הגדלת מספר הטריבונים לאחר ייסוד המשרה משניים (כמספר הקונסולים) לארבע (כמספר השבטים) ניתן ליצור את הקשר בין המילה לבין המונח. Potesta הנו שם תואר המתייחס לכוח, עוצמה או סמכות ללא הגדרה פרטנית. בעל הסמכות הטריבונית אם כן הוא בעל הסמכות של ראש השבט.

מקורות:

1. המקור: [The online etymology Dictionary](https://www.etymonline.com/)

- tribune (n.)
late 14c., title of an official in ancient Rome, from Latin tribunus "magistrate" (specifically one of the officers appointed to protect the rights and interests of the plebeians from the patricians), originally "head of a tribe," from tribus (see [tribe](#)). The meaning "raised platform" is 1762, from Italian, from Latin tribunal "platform for the seats of magistrates in ancient Rome."

- tribe (n.)

mid-13c., "one of the twelve divisions of the ancient Hebrews," from Old French tribu, from Latin tribus "one of the three political/ethnic divisions of the original Roman state" (Tites, Ramnes, and Luceres, corresponding, perhaps, to the Latins, Sabines, and Etruscans), later, one of the 30 political divisions instituted by Servius Tullius (increased to 35 in 241 B.C.E.), perhaps from tri- "three" + *bhu-, root of the verb [be](#). Others connect the word with the root of Welsh tref "town, inhabited place."

In the Biblical sense, which was the original one in English, the Latin word translates Greek phyle "race or tribe of men, body of men united by ties of blood and descent, a clan" (see [physic](#)). Extension to any ethnic group or race of people is first recorded 1590s.

2. מקור: [Online dictionary](#)

3. מתוך שצמן, ע"מ 55

potestas- power rule ability- יכולת- כוח חוק

tribunicia- of belonging to tribune ששייך לטריבון

מונח המתאר את הכוח הרשמי של תפקיד המגיסטראט ברומא בניגוד ל auspicium שהיה מקור הכוח הישן והמוגבל יותר של המגיסטראטים ברומא.

imperium potestas לא רק הצביע על מה שהכיל הכוח באופן רשמי אלא גם התייחס ושירת באופן קבוע רשמי בהיררכיה.

כוח זה הסדיר את מערכת היחסים בחברת המגיסטראטים ע"י הגדרת par → maior → minor.

par potestas עמד בזכות העקרון של שיתוף פעולה בין עמיתים בדרגה זהה שאיפשר בצורה רשמית לשלוט במעשי האחר ע"י בורות.

מבעלי התפקדי יכולה הייתה פעולה להימנע ואם בידם צווין החוק אף לבטלה. מנגנון השליטה

הרשמי הכריח את המגיסטראטים השווים בכוחם לשותף פעולה. כך גם לגבי אלו שהחזיקו

maior potestas. אלו יכלו לאסור על פעולות שנבעו מכוח הנופל מכוח minor potestas.

לדוגמא, הפרטור והקוואוסטור, הראשון יכול היה למנוע את פעולת השני. מנגנון שליטה זה מנע

מן הכוח הנמוך בדרגה לפעול על-סמך סמכותו שלו. potestas לא התייחס להבדלי

המגיסטראטים עם cum potestas לבין אלו עם cum imperio מכיוון שכוח האימפריום ייצג

סמכות מיוחדת לצידו של הכוח העליון cum potestas. לדוגמא מגיסטראטים ← פרינקיפס ←

מה מקורו הלטיני של המושג?

השם "טריבונוס" קשור עם המונח "טריבוס" (שבט) ונראה שהם נחשבו מנהיגי השבטים (שצמן 55).

==בתקופה הרפובליקנית==

=== כינון המשרה ===

תום, אמנון, מיכאל

לאחר גירושו של [[לוקיוס טארקוויניוס סופרבוס|מלך רומא האחרון]] ב-509 לפנה"ס וייסוד הרפובליקה הרומית, נוצר מאבק כוח בין מעמדות ה[[פלבאים]] וה[[פטריקים]].

בעיות כלכליות הנבעו מצבירת אדמות אצל בעלי האמצעים (בעיקר פטריקים), שעבוד של אזרחים אשר לא יכלו לעמוד בנטל הכלכלי של השכרת אדמות ([[Nexum]])), והשירות הצבאי אשר עדיין היה תלוי במימון עצמי של החיילים היו הגורמים אשר הביאו ליצירת ארגון הפלבאים.

בשנת 494 לפנה"ס פרשו (secessio) הפלבאים מן העיר רומא ובעצם יצרה מדינה בתוך מדינה. לפי המסורת, קמה קבוצה גדולה של אזרחים שלא ממעמד הפטריקים ועזבה את העיר רומא אל גבעה מקודשת המשקיפה על נהר הטיבר. גירסה חלופית מפי ליוויס (2.32.3) מזכירה את [[גבעת האוונטין]] (Aventine), שם הם הקימו אסיפת עם משלהם (concilium plebis) ובחרו בפקידים משלהם – הטריבוני הפלבאים.

תפקידם העיקרי של הטריבוני היה להגן על הפלבס מפני סמכות הכפייה ושרירות ליבם של הפטריקים, או "זכות הגשת העזרה" (ius auxilii ferendi). אם נראה להם כי פקיד מדינה משתמש בסמכותו שלא כדין, השתמשו ב"זכות ההתערבות" (ius intercessionis) על מנת לאסור על פעולתו.

לאחר שנבחרו הטריבוני, נשבעו כל הפלבאים לקיים את החלטותיהם וכן להגן עליהם עד למוות. הטריבון נחשב קדוש (sacrosanctus/ Lax Sacrata). כל מי שהרים ידו על טריבון דמו היה מותר ומעשה הריגתו היה שליחות קדושה הפטורה מעונש (קורנל 259). בנוסף לכך הוקמו מקדשים ל-Ceres, Liber ו-Liberia על גבעת האוונטין שהפכו למרכז פולחן של הפלבאים (קורנל 256).

ה-Lax Sacrata העניקה לטריבוני סמכות רבה לממש את רצונם. הם יכלו לכפות קנסות, מאסר ואף גזר דין מוות על אלו שלא כיבדו את סמכותם או ביצעו בהם פגיעה פיזית או מילולית (הערת שוליים 71). עם הזמן הורחבה בהדרגה סמכות

הטריבוניים על כל פעולותיהם של פקידי המדינה, כגון כינוס הסנאט ואספת העם, והגשת הצעות חוק(3).

מספר הטריבוניים שהחל כשניים גדל במהרה עד שלבסוף הגיעו לעשרה במספר עד אמצע המאה החמישית (בשנה 457 לפנה"ס לפי ליוויס 3.30.7).

1. שצמן, תולדות הרפובליקה הרומית, 53

2. שצמן 54-55

3. שצמן 55

- הערת שולים 71 אצל קורנל, עמוד 259:

Cic., Sest. 79; Dion. Hal. 7.15.5; Dio 53.17.9

4. Abott, Frost, "A history and description of Roman political institutions", p.28

זכות הוטו

המאבק החשוב לפלבאים על הכרה רשמית של המדינה בזכותם של הטריבוניים הפלבאים הגיע למימוש בשנת 449 לפנה"ס כאשר חוקי ולריו-הוראטיו (Valerio-Horatian) ביססו את הארגון הפלבאי לאחר הדקמוויראט.

כנראה בשלב זה כאשר קיבלה הסמכות הטריבונית גושפנקה יכלו הטריבוניים להתערב בענייני המדינה הכלליים. התערבות זו בוצעה ע"י אחד מכלי הנשק החשובים ביותר של הטריבון – זכות הוטו (Intercessio) אשר באמצעותה יכל למעשה לשתק את תהליך

החקיקה, הדיונים או ההוצאה לפועל של הממשל.

זכות זו כנראה הופעלה בשלבים המוקדמים של הרפובליקה באופן אד-הוק וזהיר יותר, ורק מרגע היותה חלק מחוק המדינה הרשמי ניתן היה להפעילה באופן כללי יותר.

(קורנל 260).

יתכן שכאשר סולה ביצע רפורמציה בחוק הרומאי בשנת 81 לפנה"ס והגביל את זכות הוטו הטריבונית, הוא ביקש להחזירה למצבה המקורי (הערת שוליים 72)

- הערת שוליים 72 בעמוד 260:

Sulla's restrictions of the veto: Cic., *Leg.* 3.22; Caes., *BC* 1.5; 1.7. On Sulla's attempt to restore the 'original form' of the tribunate, see my remarks in *Tria Corda* (1983), 116-17.

אסיפת הפלבים

אחד מתפקידיו החשובים של הטריבון היה כינוס אסיפת הפלבים (concilium plebis) אשר בעיקרון היתה פתוחה לכל אזרח רומי שאינו פטריקי. האסיפה היתה מצביעה הצבעת-רוב על הצעות שהועלו ע"י הטריבונים והחלטות האסיפה (plebiscita) היו מחייבות לכל הפלבים.

כאשר השפיעו ההחלטות על הציבור הפלבי בלבד לא היה בכך דבר, אך כאשר התקבלו באסיפה החלטות כלליות יותר הנוגעות לכלל הציבור, נעשה העניין מסובך יותר. שאלת הלגיטימיות של אסיפת פלבים לקבל החלטות שתוקפן חל על כלל האוכלוסיה הגיעה גם היא לפיתרון בחוקי ולריו-הורטיו. (קורנל 261).

ביבליוגרפיה

Cornell, Tim. 1995. *The beginnings of Rome: Italy and Rome from the Bronze Age to the Punic Wars (c. 1000-264 BC)*. London; New York: Routledge

===האחים הגרקכים===

במהלך תקופת הרפובליקה פעלו כטיריבוניס האחים הגרקכים, אשר השפיעו באופן מהותי על אופן מימושה של הסמכות הטריבונית באופן שהתבטא גם לאחר ימי חייהם.

טיבריוס גרקכוס, הבוגר מבין השניים, שאף לפתור את בעיית אדמות הציבור ומתוקף היותו טריבון של הפלבס העלה [[הצעת חוק|רפורמה אגררית]] לאסיפת הסנאט. משסרב הסנאט לקדם את הרפורמה של טירביוס, העלה את ההצעה בפני אסיפת העם. פעולה זו, נעשתה מתוקף הסמכות הטריבונית המאפשרת לטריבון לכנס אסיפת עם, אך בניגוד לנוהג המסורתי המקובל, ונחשבת לעקיפת סמכותו של הסנאט ותקדים שאף טריבון לא מימש עד אותה עת.

למרות שאירוע זה מהווה קריאת תיגר על המערכת הפוליטית הרומית, טיבריוס לא עוצר את מאמציו ואף פולש לסמכויות נוספות שהיו מקובלות עד כה כטריטוריה בלעדית של הסנאט הרומי. הפלישה לסמכותו של הסנאט לניהול ענייני החוץ של הרפובליקה וניהול כל התקציבים מתבצעת עם מותו של אטלאוס מלך [[פרגמון]] שמוריש את ממלכתו לרומא על-מנת למנוע מלחמת אזרחים בארצו, היות ואין לו בן יורש. טיבריוס מעביר חוק לפיו אוצר פרגמון ישמש למימון הרפורמה, שאישר זה מכבר באסיפת העם.

שימוש בסמכות הטריבונית כפי שעשה טיבריוס גרקכוס היא השאפתנית ביותר שהייתה עד לתקופתו, ומממשת את כוחו של הטריבון כמגן הפלבס וכנגד השלטון המקובל ביותר באותם ימים. באופן זה, פגע טיבריוס בעליונותו של הסנאט על פני מוסדות השלטון האחרים ברומא.

הסמכות הטריבונית ניתנה לאדם באמצעות בחירתו למשרת הטריבון ע"י הפלבס, ולמשך שנה אחת. ניסיונו של טיבריוס גרקכוס להיבחר למשרת הטריבון לשנת כהונה נוספת, זיעזעה את הממסד ברומא, ואף הביאה להירצחו. יחד עם זאת, גאיוס גרקכוס כיהן כטריבון של הפלבס כהונה שנייה ואף שלישית ברציפות. באופן זה היוו האחים הגרקכים תקדים למתן הסמכות הטריבונית לאוגוסטוס למשך תקופה ארוכה משנה, בפועל לכל ימי חייו, אף שהקפיד לחדשה מדי שנה.

==בתקופת הפרינקיפאט==

===ההסדר של אוגוסטוס===

===הקיסרים הבאים===

כחצי דור לאחר כינונה של [[הרפובליקה הרומאית]] (תחילת המאה החמישית לפנה"ס), נוסדה משרת ה[[טריבון]], במסגרת המאבק בין ה[[פטריקים]] לבין ה[[פלבס]]. תפקידו של הטריבון היה לשמש כמגן העם אל מול שרירות ליבו של השילטון. לפיכך הוקנו לטריבון מספר סמכויות:

* הזכות להגן ("Auxilium")

* זכות ההתערבות ("Ius intercessionis")

ואיפשרו לו לכנס איספות עם, אסיפות סנאט, ואת זכות הוטו.

הסמכות הטריבונית לא ניתנה לכל החיים, וחידוש המינוי התבצע בכל שנה באופן שלא פגע בשום עיקרון רפובליקני.

סמכויות טריבונאליות נועדו ביסודן לשמש כהגנה על מעמד הפלבאים מפני התעמרות של המעמדות הגבוהים [בדגש על הסנאטורים והפרשים] - עיקרן של הסמכויות התבסס על סמכות לחוקק חוקים ולכנס את אסיפת העם.

בעת כינונה של הרפובליקה הרומית נוסדה משרת הטריבון, משרה זו ניתנה למספר

פקידים רומים מהמעמד הפלבאי, לטריבון ניתנו סמכויות משפטיות ופוליטיות מיוחדות בעיר רומא.

בתקופה הרפובליקאית, תפקידו העיקרי של הטריבון הייתה הזכות לייצג את ההגנה החוקתית מפני פגיעה פיזית או ברכוש לכול אחד מהפלבאים שנפגע מידיהם של הפאטריקים או המגיסטרים הרומים. לשם כך ניתנו לו מספר סמכויות:

בתקופה הרפובליקאית לטריבונאט היה ערך עצום בעיני פשוטי העם. משרה זאת נתנה להם הרגשה כי שווים עם ראשי הציבור. רק פלבאים יכלו לשמש טריבוני.

תפקיד הטריבון הינו להגן על מעמד הפלבאי מפני שרירות ליבו של הממסד, כדי לעשות זאת, בידיו כמה כלים;

- לטריבון הסמכות לעצור פגיעה ברכוש או אדם והחרמת רכוש של אדם מהמעמד הפליביאני בידי הממסד.
- לטריבון ניתנה זכות הווטו בכדי לבטל את הצעותיהם של בעלי תפקידים או טריבוניטים אחרים.
- לטריבון הסמכות להעניש כול אדם שפגע בעבודתם של הטריבוניטים.
- לטריבוני חסינות מוחלטת, כול אדם אשר פגע בטריבון מכהן הוכרז כסacer (אדם מוחרם) וכול הפלאבים הושבעו להרוג את אותו אדם שפגע בטריבון.
- לטריבון היכולת לשפוט במשפטים פליליים
- לטריבון היכולת להפסיק את פעילויות הקונסולים, לשתק את מינהל המדינה, לכנס אספות עם, למנוע התכנסויות של הסנאט ולסגור את קופת המדינה ולמנוע פעילויות כלכליות שוטפות.
- כוחם של הטריבון היה תקף אך ורק בעיר רומא, מעבר לחומות רומא הם היו

חסרי כוח.

*מה הוא טריבון?

*אילו סמכויות יש לטריבון?

*האם יש תפקיד מקביל במרחב הלטיני, או האיטלקי, או הים-תיכוני?

*איך נולדה המשרה?

עם יסוד הרפובליקה והדחת המלכים, החל מאבק בין שני המעמדות שבעיר רומא: [[פלבאים]] ו[[פטריקים]]. המאבק נמשך לסירוגין כ-200 שנים והסתיים בשנת 287 בשיויון מלא של כל אזרחי רומא בפני החוק. שיטת הפעולה של הפלבאים הייתה באמצעות איומי פרישה (secessio) מהעיר, והישגם הראשון היה הזכות לבחור שני מנהיגים ה"טריבוני" של הפלבס" שתפקידם היה לייצג אותם לפני מוסדות המדינה ובעלי התפקידים. *מי רשאי לשרת במשרה?

הסמכויות לא ניתנו בפעם אחת לכל החיים, וחודשו בכל שנה.

רקע למאבק

הפטריקים

הפאטריקים הם חלק קטן באוכלוסיה הרומית אשר ביסס את עצמו כמעמד השליט ברומא. הם ביצעו את ההפיכה נגד המלך הטיראן האחרון של רומא, טארקוויניוס סופרבוס 510-534. רק חברי הפטריקיאט יכלו לכהן במשרות השלטון הנחשקות כגון משרת הקונסול היוקרתית, הדיקטטור והמאגיסטר אקוויטום, ובמשרות הדת היוקרתיות

כגון הפונטיפיקים והאוגורים.

(שצמן 53)

הפלבאים

(שצמן כותב שמההתחלה היו הפלבאים כל שאר האזרחים – זוהי טעות? עמוד 53).

(לפי הסיכומים שלי (שרון) מהשיעור של אורי בסמסטר שעבר "הפלבס – קבוצה רדיקלית הפועלת מתוך הציבור, אך אינה מקיפה את כולו." צריך למצוא עוד מקור כתוב בעניין)

הפלבאים היו קבוצה מאורגנת של אזרחים בעלי עמדה חברתית וכלכלית אשר ניהלו מאבק פוליטי כדי לשפר את מעמדם בכמה חזיתות. הם דרשו את הזכות להיבחר לכל המשרות. אמנם יכלו פטריקים בעלי אמצעים להיבחר כסנאטורים ולכהן בסנאט, עודנו נותר זה מעוז האצולה הפטריקית.

הם נאבקו לדאגה לשלום האזרח נגד השימוש לרעה בסמכויות הכפיה והאימפריום של פקידי מדינה פאטריקים. מטרה נוספת היתה הכרה רשמית של המדינה במוסדות הפלבס ובפקידיו. חזית נוספת היתה חברתית-משפטית שכן לפאטריקים היה הידע והיתה השליטה בחוק הרומאי, מה שיצר תלות מוחלטת של ההמונים בשירותיהם בכל הנוגע לניהול משפט.

בעיה חמורה נוספת היתה הבעיה החברתית-כלכלית. הפאטריקים הלכו והשתלטו על אדמות הציבור, והאזרחים העניים אשר הסתבכו כלכלית נאלצו לבקש מהם הלוואות אשר סיבכו את מצבם עוד יותר. העושר הלך והתרכז בידי העשירים. הפלבאים תבעו להעניק לאזרחים עניים חלקות מאדמות הציבור (ager publicus) וכן להטיל מגבלות על הפאטריקים.

(שצמן 54).

השיעבוד לחובות, המחסור בקרקע והשירות הצבאי היו הגורמים שהתסיסו את הפלבאים. בעוד הבעיות מחמירות והולכות, הפאטריקים לא נקפו אצבע כדי לתקן, ועל כן נטלו הפלבאים את היוזמה. בשנת 494 פרשו (Secessio) הפלבאים מן המדינה הרומית. הם למעשה ביצעו מרידה נגד השלטון והוציאו עצמם מגוף האזרחים ומכל מה שמתחייב מכך – כגון מילוי החובות למדינה. לאורך הרפובליקה הרומית נאלצו הפלבאים לבצע חמישה פרישות שכאלו מן המדינה כדי להשיג את מבוקשם מול ההתנגדות הפאטריקית. אחד מהישגיה של קבוצת הפלבס הוא תחילתה של פעילות ליצירת חוק

כתוב ברומא.

(שצמן 55)

לידת משרת הטריבון

כיוון שפקידי המדינה ומוסדותיה לא נרתמו לעזרת הפלבאים, בחרו אלו ליצור מוסדות משלהם – אסיפה ופקידים. בשנת 494 נוצרה משרת הטריבון. משרה זו היתה פתוחה לפלבאים בלבד אשר נבחרו באסיפת הפלבאים ותפקידם הוא להגן על הפלבאים מפני שרירות המדינה.

כיוון שיצירת המוסד נחשבה בעיני האוליגארכיה למעשה מרד, ולמוסד מהפכני במהותו, נשבעו הפלבאים להגן על נציגיהם. הוענקה לטריבוניס קדושה (Sancrosanctitas) וכל מי שהרים ידו על טריבון הוקדש לאלי השאול ודמו היה מותר.

כנראה בתחילה היה מספרם שניים, כדי לשקף את שתי משרות הקונסולים המכהנים. לאחר מכן גדל מספרם לארבע כדי לשקף את ארבעת השבטים העירוניים. עד אמצע המאה החמישית עלה המספר לעשרה.

סמכותם של הטריבוניס

מטרתם העיקרית היתה להגן על הפלבס משרירות כוחם של פקידי מדינה בעלי סמכות כפיה, או "זכות הגשת עזרה" (*ius auxilii ferendi*). הטריבון יכל להתערב בנעשה ולאסור על הפקיד לבצע את פעולתו. "זכות ההתערבות" (*ius intercessionis*) הזו הורחבה בהדרגה לכל פעולותיהם של פקידי המדינה, לרבות כינוס הסנאט, כינוס אסיפת העם והגשת הצעות חוק. יתרה מזו יכל כל טריבון גם לשלול את הפעולות של חברו למשרה.

(שצמן 55).

סמכותם לא היתה רק שלילית אלא גם חיובית. היה בידם לערוך חקירות משפטיות נגד פקידי מדינה שסיימו את כהונתם, ובתקופה מאוחרת יותר גם יכלו לבצע פעולות חקיקה רבות. לטריבוניס היתה סמכות הכפיה ואף יכלו להפעילה כנגד פקיד מדינה. אמנם לא היו להם את סמלי השררה בדומה לשאר פקידי המדינה בעלי אימפריום, כגון הטוגה בעלת שולי הארגמן או ליווי של לקטורים נושאי פאסקים. סמכותם היתה מוגבלת לעיר רומא ועד

למרחק של מיל אחד מסביב לה.

(שצמן 56).

==בתקופת הפרינקיפאט==

מדוע קיבל אוגוסטוס את הסמכות הטריבונית ולא מונה למשרת טריבון באופן מלא?

אילו חלקים מהסמכות הטריבונית קיבל אוקטוויאנוס בטרם קיבל את הסמכות כולה?

החסינות (sacrosanctitas) ו-ius auxilii. טקיטוס הבחין בהבדל בין סמכות טריבונית

(tribunicia potestas) מלאה וחלקית, ומכנה את סמכויותיו של אוקטוויאנוס עד לשנת

23 בשם ius tribunicium (טקיטוס, ספרי השנים, 1.2.1).

באיזה שלב קיבל אוגוסטוס את כל הסמכות הטריבונית?

בשנת 23 אוגוסטוס את שאר הזכויות המאפיינות סמכות זו, ובניהן: זכות הוטו (ius intercessionis), הסמכות לכנס את אסיפת העם (ius agendi cum plebe), והסמכות לכנס את הסנאט (ius senatum habendi).

=ראו גם=

*[[טריבון]]

=לקריאה נוספת=

ביבליוגרפיא

שימרון, בנימין. 1993. **התרבות הקלאסית**. ת"א: פפירוס.

שצמן, ישראל. תש"ן/1989. **תולדות הרפובליקה הרומית**. ירושלים: י"ל מאגנס.

Brill's New Pauly: encyclopedia of the ancient world: Antiquity/ edited by
Hubert Cancik and Helmut Schneider.

=קישורים חיצוניים=

מקומות אחרים רלוונטיים ברשת

<http://www.archives.nd.edu/cgi-bin/wordz.pl?keyword=tribunica+potestas>

=הערות=

הפניות מתוך הטקסט - הערות שוליים